

ПЕРСПЕКТИВИ НЕОФАШИЗМУ В СУЧАСНІЙ ЄВРОПІ

Актуальність теми дослідження. Як не парадоксально, але факт: маючи досвід Другої світової війни, сучасне суспільство не в змозі повністю захистити себе від впливу неофашизму. То тут, то там можна чути про неофашистські організації. Тому вивчення фашизму є доволі актуальним, воно може допомогти в боротьбі з цією проблемою. Адже, як відомо: «Щоб перемогти ворога, треба пізнати його». Велику актуальність має це питання в нас, тому ще саме в Східній Європі різко активізувались різні неофашистські рухи. Особливо гостро ця проблема поширена в Україні та Росії. До актуальності цієї теми можна віднести і те, що шум, який підіймається навколо фашизму і неофашизму, несе не тільки позитивну функцію в плані висвітлення проблеми, а й зворотню в плані її популяризації і невірного трактування. Завдяки засобам масової інформації та інтернету, будь-який бажаючий може дістати цікавлячу його інформацію, будь-то осуджуючого чи пропагандуючого характеру.

Мета дослідження полягає у вивченні питання розвитку неофашизму в Європі, а також розгляд спроб вирішення цієї проблеми у різних Європейських державах. Реалізація мети обумовлює вирішення таких **завдань**: проаналізувати поняття ідеології «неофашизму»; розглянути історичні етапи розвитку неофашизму та визначити його можливі перспективи у сучасній Європі.

Об'єктом дослідження є розвиток деяких сучасних праворадикальних течій у сучасній Європі, що є ідейними політичними правонаступниками розпущених після Другої світової війни фашистських організацій. **Предметом дослідження** є еволюція поняття фашизму та закріплення неофашизму як стійкої ідеології.

Неофашизм – різні варіанти відтворення елементів ідеології і політичної практики фашизму, соціальну базу яких становлять маргінальні верстви населення. Основою неофашистської ідеології є расизм, як невід'ємна складова фашизму, яка модифікувала гітлерівський расизм, відсунувши на задній план його тезу про перевагу німців над іншими європейськими народами. Певне забарвлення характерне для неофашизму в США. Його ідеологи висловлюють расистську ідею про «вищу» і «нижчу» раси в таких концепціях, як «перевага англосаксонської раси», «расова війна». Ідеологи неофашизму постійно звертаються до витоків фашистської доктрини, намагаються виступати під гаслом відродження «справжнього», «первісного», «чистого» фашизму, зовні відмежовуючись від його злочинів. Вони охоче підхопили теорію «нового», «гуманізованого» фашизму французького письменника М. Бардіна, який трактує фашизм лише як психологічну схильність людей до рішучих дій, незалежно від соціальних інтересів. Твердження, що людина – хижа і зла, неофашисти використовують для виправдання воєнних злочинів фашистів.

Сьогодні кожен пересічний українець майже нічого не знає про справжнє політичне життя Європи окрім так званої «європейської інтеграції», яку вже майже 10 років презентують вітчизняні медіа. Про діяльність правих патріотичних сил в Європі годі й говорити – до України не доходить майже жодної конкретної інформації чи правдивої звістки, не перекрученої ліберальними ЗМІ, що цілком і повністю йдуть услід за своїми власниками та західними кураторами. Принцип дії зрозумілий: керуватися не розсудливістю та здоровим глуздом, а постійно діяти від зворотнього: на кожне «так» казати «ні», на «чорне» казати «біле», і – навпаки. Відтак якщо українець щось і чує про європейських націоналістів, то переважно негатив або ж висмоктані із пальця «страшилки». У сучасному політичному лексиконі слова «фашизм», «нацизм», «націонал-соціалізм» стали синонімами всупереч тому, що кожне з них іменує своєрідне явище в житті суспільства. Взагалі, мало хто зараз усвідомлює головну відмінність фашизму і нацизму: фашизм захоплював маси доступною їм розумінню ідеєю, а НАЦИЗМ підпорядковував маси не цілком зрозумілою, але таємничою вірою у вождя і власне містично-високе призначення, суть якого - встановити на землі навечно особливий, новий порядок, при якому є раса панів, а всі інші повинні їм підкорятися або бути стертими з лиця землі. Проаналізувавши вищесказане, можна зрозуміти, що потрібно шукати методи боротьби з неофашизмом. Але перш за все слід визначити що він собою являє. Є теоретичне уявлення про фашизм як про ідеологію. Є подання про фашизм як про політичну практики часів Другої світової війни. Нарешті, є породжене цією практикою побутове уявлення про фашизм як про крайній і безмежної жорстокості. Боротися з ідеологією - виняткова прерогатива фашистської партії або її середньовічної інквізиторській іпостасі. Заняття це повністю безперспективне, оскільки саме законодавча боротьба з ідеологією здатна стимулювати пекучий інтерес до

того, проти чого борються. Законодавча боротьба з проявами або пропагандою жорстокості - це завдання деполітизованого кримінального законодавства, незалежного від того, представник якої партії чи іншої структури і прихильник якої ідеології пропагує або здійснює жорстокість. Отже, мова може йти лише про політичну практику фашизму, або, що одне і те ж, - про спроби поступового або одномоментного створення фашистської держави. А отже, необхідно сформулювати ознаки саме фашистської держави. Треба боротися не з програмним проголошенням партійних лідерів, а з суспільними явищами, на перетині яких здатен виникнути фашизм. Ознаками фашистської держави є: насильницьке встановлення панування обраних; насильницька заміна правової системи елітної ієрархією; примусова уніфікація суспільної свідомості; вождь, що знімає відповідальність з громадянина; система ізоляції, примусу і винищення. Менталітет тотального безправ'я не може зникнути за рік-два. Варто підкріпити страх жорстокістю влади - і він відроджується з новою силою і без надії на зміни. Він складається з безвідповідальної покірності і прихованою злочи. Найстрашніше - це нестабільність переходу від затурканості до бунту. Опозиція теж сподівається на лідера, що наводить твердий порядок, тільки чомусь впевнена, що цей порядок буде створюватися за її моделі. Ось так у наше життя вже увійшов ще один елемент фашизму: велика частина суспільства чекає вождя, який рятує від клопоту з благоустрою держави. Передумовами виникнення неофашизму є: очікування більшою частиною суспільства вождя, який рятує від клопоту з благоустрою держави, політичний волонтаризм, майново-правове розшарування, потужна і непокірна закону система придушення, захоплення елітою засобів впливу на масову свідомість. Неофашизм - це не лад і не режим, як вважають зазвичай, він - стан суспільства. Тому вийти з цього становища неймовірно важко, майже неможливо. А насправді є лише один спосіб боротьби з неофашизмом - це повернутися до справді демократичних і правових методів управління.

Висновок. Ліквідуючи парламентську форму правління, фашизм, як свідчить історія, не здатний утворити стабільну структуру. Безславно впали фашистські режими в Італії, Німеччині, Іспанії, інших європейських країнах. Ганебно закінчилися повоєнні спроби «чорних полковників» у Греції та «горил» у Латинській Америці. Але як ідеологія він не зник, а, пристосувавшись до нових історичних умов, трансформувався в різноманітні модифікації неофашизму. Прагнучи нерідко відгородитися в обстановці несприятливого для фашизму співвідношення сил від фашистських рухів минулого, що скомпрометували себе, неофашисти виявляють на практиці проте свій глибокий ідейно-політичний зв'язок з формами фашизму, що зложилися між двома світовими війнами. Найважливіші відмітні риси всіх неофашистських політичних течій і організацій крайній націоналізм, расизм, критика з ультраправих позицій урядів, що діють у рамках парламентської системи; застосування насильницьких, терористичних методів політичної боротьби. Використовуючи модифіковані методи соціальної й націоналістичної демагогії, неофашисти намагаються охопити своїм впливом частина населення. Істотний вплив на формування нових підходів до міжнародної безпеки показав досвід другої світової війни. У її ході фашистський агресор почав спробу зруйнувати сформованому світі порядок, знищити духовні цінності, що визначають особу сучасної цивілізації. Друга світова війна показала величезне значення усунення фашистської погрози для забезпечення міцного миру на землі. Вона згуртувала народи в ім'я розгрому, викорінення й запобігання відродження фашизму. На жаль, на зміну розгромленому фашизму прийшов новий фашизм. Його облік змінився, але вихідна від нього погроза миру зберігається, ліквідація цієї неофашистської безпеки. Неофашизм став лиховісною реальністю сучасності, що постійно нагадує про себе у всіляких проявах. Усе більше проявляється тенденція до глобалізації неофашистської небезпеки. Тому заходу щодо боротьби з нею повинні бути загальносвітового масштабу. Однак при всьому різноманітті робіт з неофашизму не можна не бачити недостатньо повної розробки деяких пов'язаних з ним питань. Сучасний фашизм, уже не такий як раніше, і партії й організації неофашистської користі, не тільки зображують із себе яких те агресивно настроєні угруповання, але й реально можуть впливати на політику. Тому розглянута тема одна з актуальних і має велике наукове пізнавальне й практичне значення.

Література

1. Антоненко В. Г., Бабкін В. Д., Бабкіна О.В., Бебик В. М., Головатий М. Ф. *Політологія: Підручник: ВЦ «Академія», 2006. – 568с.*
2. Бабкіна О. В., Безродний Є. Ф., Горбатенко В. П., Дмитренко С. П., *Політологія: Посібник для студ.:»Академія», 2004. – 366с.*

3. Балтін В. Політологія: Навч.-метод. посіб. / Національний ун-т харчових технологій., 2005. – 290с.
4. Бойко О. Д., Горбатенко В. П., Денисюк С. Г., Зеленько Г. І., Коваленко А. О., Прикладна політологія: навч. посіб: Академія, 2008. – 472с.
5. Вегеш М. М., Остапець Ю. О., Зан М. П. Політологія: підручник: Знання, 2008. – 384с.
6. Дробінка І. Г. Політологія: Навчальний посібник, Мін-во освіти і науки України.: Центр навчальної літератури, 2007. – 289 с.
1. 7. Політологія: лекційний курс і практикум [Текст] : навч. посіб. / Т. В. Гончарук, М. І. Гурик, І. С. Дмитрів [та ін.] ; за ред. Т.В. Гончарук.– Тернопіль: Астон, 2009.– 375 с.